

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**İKİNCİ BÖLÜM
KARAR****MURAT YASAN BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2015/6802
Karar Tarihi : 8/1/2020

Başkan : Recep KÖMÜRCÜ
Üyeler : Celal Mümtaz AKINCI
Muammer TOPAL
M. Emin KUZ
Recai AKYEL
Raportör : Volkan ÇAKMAK
Başvurucu : Murat YASAN
Vekili : Av. Cavit ÇALIŞ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, adi malul kabul edilmeme işlemine karşı açılan davada hükme esas alınan bilirkişi raporunun tebliğ edilmemesi, iddia ve itirazların etkin bir şekilde ileri sürülebilmesi nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 22/4/2015 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.
5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.
6. Anayasa Mahkemesinin istikrar kazanmış içtihat alanı kapsamında kaldığı değerlendirilen başvurunun bir örneğinin Adalet Bakanlığına görüş için gönderilmesine gerek bulunmadığına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:
8. Başvurucu, Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) bünyesinde astsubay olarak görev yapmıştır.

9. Başvurucu 2010 yılı itibarıyla psikolojik rahatsızlık duymaya başlamış ve 2010 ile 2012 yılları arasında toplam dört kez *uyum bozukluğu* tanısı ile istirahat raporları almıştır.

10. Bolu'da görev yapmakta iken disiplinsizlik nedeniyle meslekte kalması uygun görülmeyen başvurucu 26/1/2013 tarihi itibarıyla resen emekli edilmiştir. Başvurucuya 70.920,93 TL toptan ödeme ve 29.550,39 TL ikramiye tahakkuk ettirilmiştir.

11. Başvurucu, hakkında devam eden ceza yargılamaları nedeniyle Ankara Askeri Savcılığı tarafından müşahade kararı için Gülhane Askeri Tıp Akademisine (GATA) sevk edilmiştir. GATA tarafından düzenlenen 22/2/2013 tarihli rapor ile başvurucuya *uyum bozukluğu* tanısı konulmuş ve üç ay istirahatinin uygun olduğu belirtilerek "*suç tarihinde (28/4/2012) askerliğe elverişli olduğu, halen askerliğe elverişliliğinin tespiti için takipleri sonrası karar verileceği*" ifade edilmiştir.

12. Takip eden süreçte GATA tarafından tanzim edilen 20/5/2013 tarihli rapor ile *kronik nitelik kazanmış uyum bozukluğu* tanısı uyarınca başvurucunun *TSK bünyesinde görev yapamayacağı* sonucuna varılmıştır. Bu rapor Millî Savunma Bakanlığının 6/9/2013 tarihli yazısına istinaden iptal edilmiştir. Başvurucu hakkında bu iptal üzerine GATA tarafından yeniden düzenlenen 24/3/2014 tarihli raporda *kronik nitelik kazanmış uyum bozukluğu* tanısı konulmuş ve başvurucunun *TSK bünyesinde görev yapamayacağı ve suç tarihlerinde (6/12/2011, Ocak 2011, Temmuz 2011, 21/9/2011) askerliğe elverişli olduğu* belirtilmiştir.

13. Başvurucu 4/6/2013 tarihinde adi malul aylığı bağlanması istemiyle Sosyal Güvenlik Kurumuna (SGK) başvuruda bulunmuştur.

14. Talebin reddi üzerine başvurucu ret işleminin iptali için Askeri Yüksek İdare Mahkemesi (AYİM) nezdinde dava açmıştır.

15. AYİM Üçüncü Dairesi (Mahkeme) 5/6/2014 tarihinde tarafların katılımıyla gerçekleştirdiği duruşmanın akabinde başvurucunun psikolojik rahatsızlığının disiplinsizlik nedeniyle ilişkisi kesilmeden önce görevini yapmasına engel teşkil edecek boyutta olup olmadığının tespiti için GATA tarafından inceleme yapıp sağlık raporu düzenlenmesine karar vermiştir.

16. 5/6/2014 tarihli ara kararı üzerine düzenlenen 2/7/2014 tarihli raporun Mahkemeye sunulmasının ardından 13/11/2014 tarihli kararla dava reddedilmiştir. Ret gerekçesinde; 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu hükümleri uyarınca sağlık nedeniyle görevini yapamayacak hâle gelenlerin adi malul olarak kabul edileceği ve bu kişilerin on yıl hizmet süresi ile aylığa hak kazanacakları, disiplinsizlik nedeniyle ilişkisi kesilenlerin ise aylığa hak kazanmak için yirmi beş yıl hizmet süresine ihtiyaç duydukları belirtilmiştir. Başvurucunun psikolojik rahatsızlığının disiplinsizlik nedeniyle ilişkisi kesilmeden önce görevini yapmasına engel teşkil edecek boyutta olup olmadığının tespitinin uyuşmazlığın çözümünde önemli bir nokta olduğu vurgulanan gerekçede uyuşmazlığın çözümüne yönelik olarak talep üzerine GATA tarafından düzenlenen 2/7/2014 tarihli ek raporda, başvurucunun askerliğe elverişsizlik hâlinin uyum bozukluğunun kronikleştığının değerlendirildiği 24/3/2014 tarihli rapor itibarıyla başladığı ve askerlikle ilişkisinin disiplinsizlik nedeniyle kesildiği 26/1/2013 tarihinden önceki dönemi kapsamadığı yönünde görüş bildirildiğinin altı çizilmiştir. Bu nedenlerle disiplinsizlik nedeniyle ilişkisi kesilmeden önce malul olmadığı sonucuna ulaşılan başvurucunun adi malul kabul edilme talebinin hukuki dayanağının bulunmadığına karar verilmiştir.

17. Başvurucu, hükme esas alınan 2/7/2014 tarihli bilirkişi raporundan kararlar birlikte haberdar olmuş ve sonradan temin ettiği bu rapora karşı itirazlarını, raporun kendisine hükümden önce tebliğ edilmemiş olduğunu da belirtmek suretiyle karar düzeltme aşamasında ileri sürmüştür.

18. Ret hükmüne yönelik karar düzeltme istemi Mahkemenin 19/3/2015 tarihli kararıyla reddedilmiştir. Hükümde, başvurucunun raporun tebliğ edilmemiş olmasına ve içeriğine dair itirazları için herhangi bir açıklamada bulunulmamıştır.

19. Nihai kararın 7/4/2015 tarihinde tebliğ edilmesinin ardından 22/4/2015 tarihinde bireysel başvuruda bulunulmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

20. 5510 sayılı Kanun'un geçici 4. maddesinin dördüncü fıkrasının ilk cümlesi şöyledir:

"Bu Kanunda aksine bir hüküm bulunmadığı takdirde; iştirakçi iken, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına alınanlar, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce 5434 sayılı Kanun hükümlerine tabi olarak çalışmış olup bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine tabi olarak yeniden çalışmaya başlayanlar ile bunların dul ve yetimleri hakkında bu Kanunla yürürlükten kaldırılan hükümleri de dahil 5434 sayılı Kanun hükümlerine göre işlem yapılır."

21. 5434 sayılı Kanun'un mülga 44. maddesi şöyledir:

"Her ne sebep ve suretle olursa olsun vücutlarında hasıl olan arızalar veya dışarı oldukları tedavisi imkansız hastalıklar yüzünden vazifelerini yapamıyacak duruma giren iştirakçilere (malul) denir ve haklarında bu kanunun malullüğe ait hükümleri uygulanır. "

22. 5434 sayılı Kanun'un mülga 53. maddesinin ilk fıkrası şöyledir:

"Adi malullük aylığı, fiili hizmet müddetleri en az 10 yılı tamamlamış bulunan iştirakçilerin fiili ve itibari hizmet müddetleri toplamına göre ve malullük dolayısıyla vazifeden ayrıldıkları tarihteki keseneğe esas aylık veya ücretleri ve 15 inci maddenin (g) fıkrasında yazılı olanların tam aylık veya ücretleri tutarları üzerinden aşağıda gösterilen nispetlerde bağlanır"

23. 4/7/1972 tarihli ve 1602 sayılı mülga Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kanunu'nun 52. maddesi şöyledir:

"Daireler veya Daireler Kurulu, bakmakta oldukları davalara ait her çeşit incelemeleri kendiliklerinden yapabilecekleri gibi, tayin edecekleri süre içinde, lüzum gördükleri evrakın gönderilmesini ve her türlü bilgilerin verilmesini taraflardan ve ilgili diğer yerlerden isteyebilirler. Bu husustaki kararların, ilgililerce, süresi içinde yerine getirilmesi mecburidir. Haklı sebeplerin bulunması halinde bu süre, bir defaya mahsus olmak üzere uzatılabilir."

24. 1602 sayılı mülga Kanun'un 56. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Bu Kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde; İdari Yargılama Usulü Kanunu ile Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun ...bilirkişi, keşif, delillerin tespitine... ilişkin hükümleri uygulanır."

25. 1602 sayılı mülga Kanun'un atıfta bulunduğu 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 31. maddesinin birinci fıkrasının ilk cümlesi şöyledir:

"Bu Kanunda hüküm bulunmayan hususlarda; hakim in davaya bakmaktan memnuiyeti ve reddi, ehliyet, üçüncü şahısların davaya katılması, davanın ihbarı, tarafların vekilleri, feragat ve kabul, teminat, mukabil dava, bilirkişi, keşif, delillerin tespiti, yargılama giderleri, adli yardım hallerinde ve duruşma sırasında tarafların mahkemenin sükununu ve inzibatını bozacak hareketlerine karşı yapılacak işlemler, elektronik işlemler ile ses ve görüntü nakledilmesi yoluyla duruşma icrasında Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu hükümleri uygulanır."

26. 1602 ve 2577 sayılı Kanunların bilirkişi hususunda atıfta bulunduğu 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 280. maddesi ile 281. maddesinin birinci fıkrası sırasıyla şöyledir:

"Bilirkişi, raporunu, varsa kendisine incelenmek üzere teslim edilen şeylerle birlikte bir dizi pusulasına bağlı olarak mahkemeye verir; verildiği tarih rapora yazılır ve duruşma gününden önce birer örneği taraflara tebliğ edilir."

'Taraflar, bilirkişi raporunun, kendilerine tebliği tarihinden itibaren iki hafta içinde, raporda eksik gördükleri hususların, bilirkişiye tamamlattırılmasını; belirsizlik gösteren hususlar hakkında ise bilirkişinin açıklama yapmasının sağlanmasını veya yeni bilirkişi atanmasını mahkemeden talep edebilirler."

B. Uluslararası Hukuk

27. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) "Adil yargılanma hakkı" kenar başlıklı 6. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes medeni hak ve yükümlülükleri ile ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamalar konusunda karar verecek olan, kanunla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının makul bir süre içinde, hakkaniyete uygun ve açık olarak görülmesini isteme hakkına sahiptir."

28. Sözleşme'deki hakların etkili bir biçimde korunması için davaya bakan mahkemelerin Sözleşme'nin 6. maddesine göre "tarafların dayanaklarını, iddialarını ve delillerini etkili bir biçimde inceleme görevi" vardır (Dulaurans/Fransa, B. No: 34553/97, 21/3/2000, § 33).

29. Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasında kişilerin davalarının hakkaniyete uygun olarak görülmesini isteme hakları güvence altına alınmıştır. Hakkaniyete uygun yargılanmanın temel unsuru, yargılamanın *çelişmeli* olması ve taraflar arasında *silahların eşitliğinin* sağlanmasıdır (Rowe ve Davis/Birleşik Krallık [BD], B. No: 28901/95, 16/2/2000, § 60).

30. Hükme esas alınan bilirkişi raporu dâhil yargılamaya esas olan tüm kanıt ve belgeler hakkında bilgi sahibi olma, bu unsurlara ilişkin yorumda/itirazda bulunma imkânının taraflara sağlanması, ayrıca bu imkânın pratik ve etkili bir niteliği haiz bulunması adil bir yargılamanın gereğidir (*Dirama/Türkiye*, B. No: 20797/07, 13/11/2018, §§ 22-24).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

31. Mahkemenin 8/1/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

32. Başvurucu; hükme esas alınan 2/7/2014 tarihli raporun kendisine tebliğ edilmediğini, iddia ve itirazlarını gereği gibi ileri sürmediğini ve bu nedenle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

33. Anayasa'nın "*Hak arama hürriyeti*" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

34. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirilmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucu, hükme esas alınan bilirkişi raporunun kendisine tebliğ edilmemesinden kaynaklı olarak iddia ve itirazlarını gereği gibi sunma imkânından yoksun bırakıldığını ileri sürdüğünden şikâyet silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri kapsamında incelenmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

35. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

36. Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca herkes *iddia*, *savunma* ve *adil yargılanma* hakkına sahiptir. Anayasa'nın anılan maddesinde adil yargılanma hakkından ayrı olarak *iddia* ve *savunma* hakkına birlikte yer verilmesi, taraflara iddia ve savunmalarını mahkeme önünde dile getirme fırsatı tanınması gerektiği anlamını da içermektedir (*Mehmet Fidan*, B. No: 2014/14673, 20/9/2017, § 37).

37. Anayasa'nın 36. maddesine *adil yargılanma* ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin tarafı olduğu uluslararası sözleşmelerle de güvence altına alınan adil yargılama hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Nitekim Anayasa

Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen *silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama* ilkelerine Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Bu itibarla anılan ilkenin adil yargılanma hakkının kapsam ve içeriğine dâhil olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Anılan ilkeye uygun yürütülmeyen bir yargılamanın hakkaniyete uygun olması olanaklı değildir (*Mehmet Fidan*, § 38).

38. Anayasa Mahkemesinin görevi başvuru konusu yargılamanın bir bütün olarak adil olup olmadığını değerlendirmektir. Genel anlamda hakkaniyete uygun bir yargılamanın yürütülebilmesi için silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri ışığında taraflara iddialarını sunma hususunda uygun imkânların sağlanması şarttır (*Yüksel Hançer*, B. No: 2013/2116, 23/1/2014, § 19).

39. Silahların eşitliği ilkesi; davanın taraflarının usule ilişkin haklar bakımından aynı koşullara tabi tutulması, taraflardan birinin diğerine göre daha zayıf bir duruma düşürülmeksizin iddia ve savunmalarını makul bir şekilde mahkeme önünde dile getirme fırsatına sahip olması ve yargılamaya etkin katılımlarının sağlanması anlamına gelir (*Yaşasın Aslan*, B. No: 2013/1134, 16/5/2013, § 32).

40. Silahların eşitliği ilkesinin tamamlayıcısı olan çelişmeli yargılama ilkesi, kural olarak bir hukuk ya da ceza davasında tüm taraflara, gösterilen kanıtlar ve sunulan görüşler hakkında bilgi sahibi olma ve bunlarla ilgili görüş bildirebilme imkânı vermektedir. Bu çerçevede başvuranların bilirkişi raporunun sonucuna itiraz edememesi ya da delillerle ilgili görüş bildirmelerine fırsat verilmemesi çelişmeli yargılama ilkesinin ihlali olarak değerlendirilebilmektedir (*Hüseyin Sezen*, B. No: 2013/1793, 18/9/2014, § 38).

41. Yargılamanın tüm aşamalarında silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin güvence altına alınarak adil yargılanma hakkının korunması hukuk devleti olmanın bir gereğidir (*Mustafa Kupal*, B. No: 2013/7727, 4/2/2016, § 52).

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

42. Somut olayda uyuşmazlık başvurusunun adi malul olarak kabul edilme isteminin reddedilmesinden doğmuştur. Mahkeme, başvurusunun psikolojik rahatsızlığının disiplinsizlik nedeniyle ilişkisinin kesildiği 26/1/2013 tarihinden önce görevini yapmasına engel teşkil edecek boyutta olup olmadığını belirlenmesinin uyuşmazlığın çözümünde önemli bir nokta olduğunu tespit etmiştir. Mahkeme 5/6/2014 tarihinde yaptığı duruşmanın ardından bu hususun açıklığa kavuşması adına GATA'dan sağlık kurulu raporu alınmasına karar vermiştir. GATA tarafından düzenlenen 2/7/2014 tarihli raporda öz olarak başvurusunun 26/1/2013 tarihinden önce askerliğe elverişsiz hâle gelmediği ifade edilmiştir. Mahkeme, raporun sunulmasının ardından disiplinsizlik nedeniyle ilişkisinin kesildiği tarih itibarıyla askerliğe elverişsiz hâle gelmediği anlaşılan başvurusunun adi malul olarak kabul edilmemesine ilişkin işlemin hukuka aykırı olmadığı sonucuna ulaşmıştır (bkz. § 16).

43. Mahkemenin uyuşmazlığın çözümünü, başvurusunun ilişkisinin kesildiği tarih itibarıyla sağlık durumunun saptanması üzerine temellendirdiği ve bu durumu belirlerken de büyük ölçüde 2/7/2014 tarihli raporu esas aldığı hususunda tereddüt bulunmamaktadır.

44. Dosya içeriğinden anlaşıldığı üzere başvuru 2/7/2014 tarihli bilirkişi raporundan Mahkeme kararı ile haberdar olmuş, karar düzeltme aşamasında bu durumu

Mahkemenin dikkatine sunmuş, ayrıca raporun daha önce verilen raporlar ile çeliştiğini ve gerçeği yansıtmadığını ifade etmiştir. Karar düzeltme istemi Mahkemenin 19/3/2015 tarihli kararıyla reddedilirken raporun tebliğ edilmemiş olmasına ve içeriğine dair itirazlar için herhangi bir açıklamada bulunulmamıştır.

45. Bilirkişi raporundan hükümle birlikte haberdar olunması yargılamanın bütününe bakıldığında sürecin koşullarına göre tek başına adil yargılanma hakkı yönünden bir ihlal oluşturmayabilir. Bu noktada adil bir yargılamanın gerçekleşmiş olduğu sonucuna varılabilmesi için yargılamanın bütününde taraflara raporu incelemeleri, yorumda ve itirazda bulunabilmeleri için pratik ve etkin imkânların sunulmuş olması/çelişmenin sağlanması gerekmektedir.

46. Somut yargılama sürecine bu çerçeveden bakıldığında başvurucuya davanın reddine hükmedilirken hükme esas alınan raporu inceleme, yorumda ve itirazda bulunma imkânının tanınmadığı, kanun yolu aşamasında da başvurunun rapora ilişkin olarak ileri sürdüğü itirazların değerlendirildiğini belirten bir cevap verilmediği, başka bir anlatımla ilk derece aşamasındaki yoksunluğun giderilmediği ve dolayısıyla yargılamanın bütünü yönünden de rapora yönelik yorumda ve itirazda bulunabilmesi adına pratik ve etkin imkânların sağlanmadığı görülmüştür.

47. Bu nedenle başvurucuya hükme esas alınan bilirkişi raporuna yönelik yorumda/itirazda bulunma konusunda etkin ve pratik imkânların sağlanmamasının, silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleriyle bağdaşmadığı ve bu bağlamda adil bir yargılamanın gerçekleşmediği sonucuna varılmıştır.

48. Açıklanan gerekçelerle yargılamaya bir bütün olarak bakıldığında Anayasa'nın 36. maddesinde hüküm altına alınan adil yargılanma güvencelerinden olan silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

49. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı ile (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

50. Başvurucu, yeniden yargılama yapılmasına hükmedilerek ihlalin giderilmesi ve tazminat talebinde bulunmuştur.

51. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Dođan* ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir. Mahkeme diğer bir kararında ise bu ilkelerle birlikte ihlal kararının yerine getirilmemesinin sonuçlarına da değinmiş ve bu durumun ihlalin devamı anlamına geleceği gibi ilgili hakkın ikinci kez ihlal edilmesiyle sonuçlanacağına da işaret etmiştir (*Aliğül Alkaya ve diğerleri*, B. No: 2016/12506, 7/11/2019).

52. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma döntülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (*Mehmet Dođan*, §§ 55, 57).

53. İhlalin mahkeme kararından kaynaklandığı durumlarda Anayasa Mahkemesi, 6216 sayılı Kanununun 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 79. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örneğinin ilgili mahkemeye gönderilmesine hükmeder. Anılan yasal düzenleme, usul hukukundaki benzer hukuki kurumlardan farklı olarak ihlali ortadan kaldırmak amacıyla yeniden yargılama sonucunu doğuran ve bireysel başvuruya özgülenen bir giderim yolunu öngörmektedir. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi tarafından ihlal kararına bağlı olarak yeniden yargılama kararı verildiğinde usul hukukundaki yargılamanın yenilenmesi kurumundan farklı olarak ilgili mahkemenin yeniden yargılama sebebinin varlığını kabul hususunda herhangi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla böyle bir karar kendisine ulaşan mahkemenin yasal yükümlülüğü, ilgilinin talebini beklemeksizin Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı nedeniyle yeniden yargılama kararı vererek devam eden ihlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemleri yerine getirmektir. (*Mehmet Dođan*, §§ 58, 59; *Aliğül Alkaya ve diğerleri*, §§ 57-59, 66, 67).

54. İncelenen başvuruda yargılama süreci içinde silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiği sonucuna varılmıştır. Dolayısıyla somut başvuruda ihlalin mahkeme kararından kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

55. Bu durumda silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Yapılacak yeniden yargılama ise bireysel başvuruya özgü düzenleme içeren 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda yapılması gereken iş yeniden yargılama kararı verilerek Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştırılan nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar verilmesinden ibarettir. Bu sebeple kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere ilgili mahkemeye gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

56. Silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunduğu sonucuna varıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

57. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 226,90 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.226,90 TL yargılama giderinin başvurucaya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin adil yargılanma hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere -Anayasa'nın geçici 21. maddesinin birinci fıkrasının (E) bendinin (b) alt bendi gereğince- yetkili idari yargı merciine GÖNDERİLMESİNE (AYİM Üçüncü Dairesinin 13/11/2014 tarihli ve E.2014/441, K.2014/1429 sayılı kararıyla ilgilidir),

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 226,90 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.226,90 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvuruca Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 8/1/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Recep KÖMÜRCÜ

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M.Emin KUZ

Üye
Recai AKYEL